



Aan

Minister
Cc: Staatssecretaris

nota

Startbeslissing MIRT verkenning Bereikbaarheid Ameland

TER BESLISSING

Datum

13 november 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/326035

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn

20-11-2024

Bijlage(n)

4

Aanleiding

Op vrijdag 8 november jl. heeft u overleg gehad met de Commissaris van de Koning, de Gedeputeerde van Fryslân en de Burgemeester van Ameland over de bereikbaarheid van Ameland en de startbeslissing voor de MIRT-verkenning. Op basis van de uitkomsten van het overleg wordt u nu gevraagd om in te stemmen met de formele startbeslissing waarbij ingezet wordt op twee hoofdoplossingsrichtingen:

1. optimalisatie van bestaande situatie bij Holwert en
2. het verplaatsen van de veerdam van Holwert naar Ferwert

Uitgangspunt is dat binnen de verkenning wordt ingezet op een sober, doelmatig en toekomstbestendige oplossing. Ook wordt u gevraagd in te stemmen met bijbehorende Kamerbrief en startbeslissing en deze te vesturen naar de Tweede Kamer voorafgaand aan het commissiedebat MIRT van 25 november a.s.

Geadviseerd besluit

- A. Instemmen met de formele startbeslissing voor de MIRT verkenning;
- B. Instemmen met definitief maken van budgetreservering van € 250 mln. incl. btw en deze bij de Voorjaarsnota 2025 op artikel 11.01 van het Mobiliteitsfonds te boeken;
- C. Akkoord gaan met bijgaande Kamerbrief en met de verzending van deze brief incl. startbeslissing.

Kernpunten

- A. Startbeslissing: contouren van de scope
 - Het startdocument is opgebouwd conform het vereiste informatieprofiel zoals vastgesteld in de MIRT spelregels. Sinds januari 2024 werken IenW, de provincie Fryslân, gemeente Ameland, gemeente Noardeast-Fryslân en het Wetterskip Fryslân aan de startbeslissing voor de MIRT verkenning Bereikbaarheid Ameland. Ook diverse natuurorganisaties¹ actief in het Waddengebied zijn en andere partijen zijn hierbij betrokken en geconsulteerd (zie in toelichting input op startbeslissing).
 - De verkenning heeft een inhoudelijke samenhang (vanwege de vertreklocatie en vaargeuldimensie) met de vervoersconcessie Waddenveren Oost. Het ministerie van IenW treft momenteel voorbereidingen voor een nieuwe concessie na 2029. Onlangs is de Nota

¹ Het gaat hierbij om: It Fryske Gea, Waddenvereniging en Natuurmonumenten

van Uitgangspunten concessie Friese Waddenveren verstuurd naar de Tweede Kamer².

- De voorliggende versie van de startbeslissing en concept Kamerbrief is afgestemd met alle relevante partijen intern IenW nl.: DG Water en Bodem (DGWB), Rijkswaterstaat (RWS), directie Openbaar Vervoer en Spoor (OVS) (vanwege samenhang met de (nieuwe) concessie). Daarnaast heeft er afstemming plaatsgevonden met de regionale partners: de Provincie, gemeente Ameland, gemeente Noardeast-Fryslân en Wetterskip Fryslân.

B. Budget MIRT verkenning

- In de Ontwerpbegroting 2024 heeft IenW na besluitvorming door uw voorganger binnen het Mobiliteitsfonds een risicoreservering van maximaal € 250 mln. (incl. btw) (zie toelichting kosteninschatting VBA 2030) gereserveerd voor deze opgave op artikel 11.04 Generieke investeringsruimte.
- Tijdens de Voorjaarsnota 2025 zal het budget van € 250 mln. overgeboekt worden van artikel 11.04 Generieke investeringsruimte naar artikel 11.01 Verkenningen op het Mobiliteitsfonds.
- Dit betekent echter nog niet dat de volledige reservering gealloceerd wordt voor deze opgave en dat de duurste oplossing (verplaatsing naar Ferwert) automatisch het uitgangspunt is. Het uitgangspunt waarop er binnen de verkenning gestuurd zal worden, is dat de oplossing sober, doelmatig en toekomstbestendig is. Binnen de verkenning zal er kritisch gekeken worden naar de kosten en zal er ingezet worden om niet meer uit te geven dan strikt noodzakelijk is. Dit zal meegenomen worden in de verdere uitwerking van de verkenning. In de Kamerbrief is een passage opgenomen over kostenbeheersing, sturen op financiële haalbaarheid en uitwerken van versoberingsopties binnen de MIRT verkenning.
- Tijdens het trechteringsproces van de MIRT verkenning zal op basis van beslisinformatie over o.a. effecten op vervoer, economie, natuur, doelmatigheid, technische en financiële haalbaarheid, afweging plaatsvinden tussen de twee hoofdoplossingsrichtingen (al dan niet in combinatie met andere maatregelen). Met het doel een voorkeursbesluit vast te stellen. Op basis hiervan zal het definitief taakstellend budget vastgesteld worden. Mogelijk kan het benodigd budget al bij het zeef 1 moment van het trechteringsproces vastgesteld worden. Bij het zeef 1 moment wordt de stap gezet van alle bedachte oplossingsrichtingen naar een beperkt aantal kansrijke oplossingen.

C. Kamerbrief en verzending naar de Tweede Kamer

- Voorliggende versie van de Kamerbrief (bijlage 1), kondigt uw besluit tot starten van de MIRT verkenning aan. Ook beschrijft het een aantal essentiële thema's waaronder: de opgave, bouwstenen voor de oplossingsrichtingen, wisselwerking en samenhang met de nieuwe concessie na 2029, financiën, procedure en risico's.
- In de brief is ook uw wens voor het instellen van een onafhankelijke commissie van deskundigen opgenomen. Dit wordt de komende periode nader uitgewerkt. Waarna u de leden van de commissie zelf kunt benoemen.

Datum

13 november 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/326035

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn

20-11-2024

Bijlage(n)

4

² Kamerstuk 23645, nr. 830

- Met het besluit tot het definitief maken van de reservering zal deze, na verwerking bij de Voorjaarsnota 2025 en met verzending van deze Kamerbrief ook extern zichtbaar worden.
- Met de brief wordt de toezegging aan de Tweede Kamer over de voortgang van de Routekaart Bereikbaarheid afgedaan. Het plan van aanpak³ voor de Routekaart is tijdens het Bestuurlijk Overleg Wadden van 2 oktober jl. vastgesteld.
- Voorliggende definitief concept van de Startbeslissing is eerder door de regionale bestuurders met een positief advies aan de colleges eerder ter instemming voorgelegd. Na akkoord vanuit de colleges hebben de regionale bestuurders deze ondertekend. Een door u ondertekende versie zal verstuurd worden aan de Tweede Kamer.

Datum

13 november 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/326035

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn

20-11-2024

Bijlage(n)

4

Krachtenveld

Het Waddendossier is een politiek en maatschappelijk gevoelig dossier waarbij veel stakeholders betrokken zijn. De bereikbaarheid van Ameland en problematiek van de dichtslibbende vaargeul, krijgt breed aandacht in de Tweede Kamer en de media. Er worden regelmatig vragen gesteld. Tijdens het Commissiedebat Maritiem van 3 oktober jl. hebben meerdere leden uit de Kamer navraag gedaan op welke termijn u een besluit neemt over de startbeslissing en een pleidooi gehouden om de bereikbaarheid van Ameland te garanderen (watertaxi, concessie en MIRT verkenning). Tijdens dit debat heeft u aangegeven op korte termijn een besluit te nemen over de Startbeslissing. Het lid De Groot (VVD) gaf aan mogelijk met een motie het ministerie te bewegen tot het nemen van de startbeslissing c.q. werk maken van de lange termijn oplossing. Uw besluit om de MIRT-verkenning te starten kan naar verwachting op brede steun rekenen in de Tweede Kamer.

³ Plan van aanpak Routekaart:

https://www.waddenzee.nl/publish/pages/17153/06a_bereikbaarheid_plan_van_aanpak_routekaart.pdf

Toelichting

Achtergrond

Input op de Startbeslissing

In de startbeslissing is er input gebruikt van twee Hoogleraren t.w. Erik Verhoef (VU Amsterdam) en Marijn Molema (RUG en Planbureau Fryslân). Hun pleidooi (zie bijlage 3 en 4) is om **de opgave als de oplossingsrichtingen breed te blijven beschouwen en samen als Rijk en regio te sturen** op een **samenhangend pakket van maatregelen**. Helderheid en besluitvorming vanuit dat de regionale overheden over zaken waar zij verantwoordelijk voor zijn, waaronder het regionaal mobiliteitsbeleid in relatie tot toerisme is noodzakelijk.

Bereikbaarheidsopgave Ameland

In de afgelopen tien jaar zijn al diverse onderzoeken uitgevoerd naar zowel oplossingen voor de korte termijn als toekomstbestendige oplossingen voor de bereikbaarheid van Ameland. Het laatste onderzoek, Vervolgonderzoek Ameland 2030 (VBA 2030), is op 9 november 2023 naar de Tweede Kamer gestuurd⁴.

Opgave

De Waddenzee is een dynamische omgeving, waarin het landschap steeds verandert door getij, stroming en wind. De (vaar)geulen verplaatsen zich op natuurlijke wijze. Door sterke sedimentatie wordt het wad tussen Ameland en de Friese kust steeds hoger en de geulen ondieper. Om de vaargeul naar Ameland bevaarbaar te houden wordt deze dagelijks intensief gebaggerd. Dit heeft weer impact op de natuur. De verwachting is dat het dichtslibben van de vaargeul in de toekomst doorgaat en dat het dagelijks intensief baggeren op termijn niet langer houdbaar is.

Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland (VBA) 2030

Het Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland 2030 is erop gericht om beter inzicht te krijgen in de effecten van de twee hoofdoplossingsrichtingen:

1. optimalisatie van bestaande situatie bij Holwert en
2. het verplaatsen van de vertreklocatie (aanleg nieuwe veerhaven) bij Ferwert

Belangrijkste conclusie op hoofdlijnen uit VBA 2030

Op basis van de doelstellingen en het onderzoek blijkt dat de aanleg van een nieuwe veerhaven bij Ferwert (oplossingsrichting twee) qua doelbereik, nl. een duurzame en betrouwbare verbinding die de bereikbaarheid garandeert, het grootst is. Deze oplossing leidt tot het substantieel terugdringen van het gebaggerd oppervlak en volume. Ook blijkt uit de kosteninschatting dat deze oplossingsrichting op de lange termijn, een efficiënte investering is, zowel voor aanleg als beheer en onderhoud. Echter een reëel afbreukrisico dat binnen de verkenning nader onderzocht zal worden is de juridische vergunbaarheid van de verschillende oplossingsrichtingen op natuur. Dit gezien de aanleg van een nieuwe veerhaven, mogelijk resulteert in negatieve effecten voor de Natura 2000 gebied de Waddenzee. Binnen de MIRT verkenning zullen beide oplossingen, zowel de Optimalisatie Holwert als verplaatsing van de veerhaven naar Ferwert onderzocht worden.

Datum

13 november 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/326035

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn

20-11-2024

Bijlage(n)

4

⁴ Kamerstuk 23645, nr. 810

Kosteninschatting VBA 2030

Uit de kosteninschatting uit het Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland (VBA) 2030 blijkt dat het investeringsbudget voor het optimaliseren van de veerdam te Holwert ca. € 56 mln. bedraagt. De aanleg van een nieuwe veerdam te Ferwert is ingeschat op ca. € 181 mln. De mogelijke kosten voor mitigerende en compenserende maatregelen alsook niet gesprongen explosieven zijn daarbij niet meegenomen. Op basis van expert judgement is hiervoor een additioneel bedrag van ca. € 69 mln. (incl. btw) toegevoegd. De kosten tussen de twee hoofdoplossingsrichtingen varieert tussen de € 125 – 250 mln. (incl. btw).

Korte termijn maatregelen

De afgelopen jaren zijn een aantal gerichte no-regret maatregelen genomen zoals het aanpassen van de vaargeul en het invoeren van een vijfkwartiers dienstregeling⁵. In het vervoerplan van 2025 van Wagenborg Passagiersdiensten staat opgenomen dat de vijfkwartierdienstregeling in 2025 wordt gecontinueerd⁶. Sinds de invoering van deze dienstregeling heeft men minder te maken met vertraging dan wel uitval van afvaarten.

Borgen samenhang en interactie tussen nieuwe concessie en MIRT verkenning

De inzet vanuit het ministerie van IenW is om waar mogelijk binnen de nieuwe concessies flexibiliteit in te bouwen, zodat partijen die zich inschrijven in hun plannen rekening kunnen houden met de mogelijke uitkomsten van de verkenning. Ook zullen partijen met regelmaat geïnformeerd worden over de (tussentijdse) uitkomsten, rapportages en inzichten uit de verkenning.

Status Werelderfgoed

Naast de status van Natura 2000 gebied, heeft het Waddengebied ook de status van Unesco werelderfgoed. Ruimtelijke ingrepen in het UNESCO werelderfgoed Waddenzee moeten worden doorgegeven aan het Werelderfgoedcomité (artikel 172 van de operational guidelines). Dit comité beslist of het monument zijn waarde behoudt als gevolg van de ingreep. Als dit niet het geval is, en het plan gaat toch door, dan kan het Comité het monument van de Werelderfgoedlijst afhalen. Een eerste analyse van de voorgenomen ingreep laat zien dat het effect als neutraal is te beschouwen.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Concept Kamerbrief Startbeslissing MIRT verkenning Ameland	De concept Kamerbrief gaat in op de achtergrond, vooronderzoeken, de scope, financiën, risico's en planning

⁵ Kamerstuk 31409, nr. 131; Kamerstuk 23645, nr. 711; Kamerstuk 23645, nr. 807; Kamerstuk 23645, nr. 815

⁶ Kamerstuk 23645, nr. 829

Datum

13 november 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/326035

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn

20-11-2024

Bijlage(n)

4

		alsook de wisselwerking/ samenhang met de (voorbereiding van de nieuwe) concessie Friese Waddenveren.
2	Startbeslissing MIRT verkenning Bereikbaarheid Ameland	Startbeslissing conform informatieprofiel MIRT spelregels.
3	Two-pager Schriftelijke input Frisse blikken sessie 18 april jl.	Input van hoogleraar Erik Verhoef.
4	Two-pager Schriftelijke input Frisse blikken sessie 18 april jl.	Input van hoogleraar Marijn Molema

Datum

13 november 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/326035

Opgesteld doorBestuurskern
Dir.Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen**Beslistermijn**

20-11-2024

Bijlage(n)

4

Leeswijzer bij onderliggende beslisnota's

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
14 december	Instemmen met verzenden Kamerbrief vervolg stappen op basis van uitkomsten VBA 2030	Instemmen met verzending van bijgevoegde Kamerbrief, die ingaat op de uitkomsten van het Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland en waarin de intentie tot het starten van een MIRT verkenning is aangekondigd.
10 november	Bepalen van inzet vervolg besluit inzake Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland 2030	Bepalen van inzet over het vervolg op basis van inzichten uit VBA 2030 alsook adviezen vanuit andere partijen.